

Připomínky Aliance pro individualizovanou podporu k návrhu novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách týkající se kupní síly příspěvku na péči

24. 2. 2023

Změny výše příspěvku na péči (PnP) probíhají od jeho vzniku v roce 2006 velmi omezeně a nesystémově. Ani současný návrh novely zákona o sociálních službách nepřináší komplexní logickou změnu. Navrhuje zvýšení částky příspěvku v I. stupni a představuje valorizaci. Byť po zavedení tohoto mechanismu dlouhodobě volá odborná komunita, způsob zavedení příjemce dávky poškozuje. Problematiku kupní síly příspěvku na péči lze shrnout do následujících témat.

1. Start valorizačního mechanismu v momentu propadu kupní síly příspěvku na péči o 19 % vzhledem ke zvýšení úhrad péče ve službách od loňského roku

Připomínka k § 11, nový odst. 4 novely ZSS

Spuštění valorizačního mechanismu musí předcházet narovnání kupní síly dávky, kterou ztratila v minulém roce díky jednostrannému navýšování maximální výše úhrad v sociálních službách.

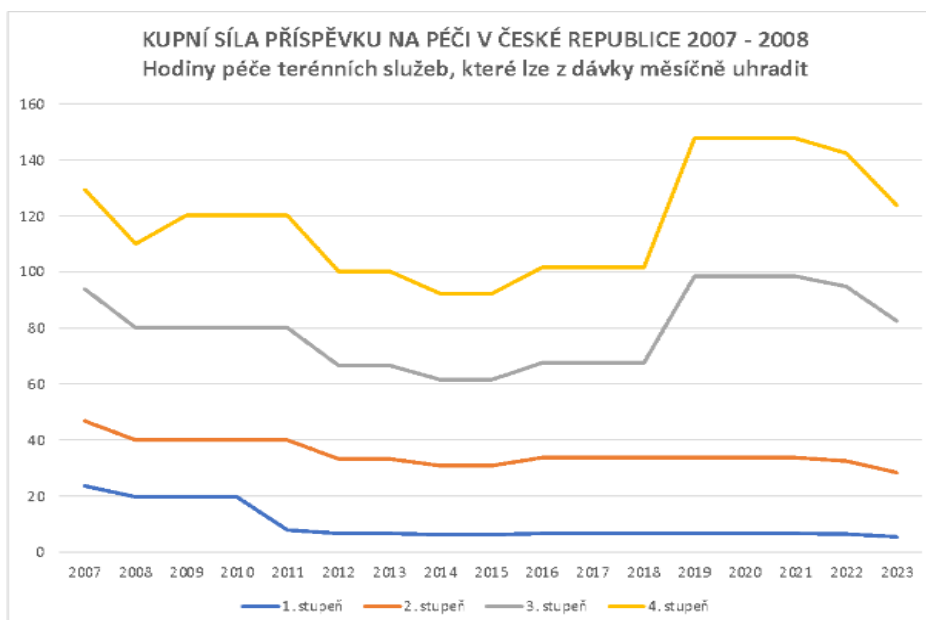
V roce 2022 byly úhrady za terénní sociální služby zvýšeny celkově o 19 %, maximální hodinová sazba vzrostla ze 130 na 155 Kč. Současně ale nedošlo k odpovídajícímu navýšení příspěvku na péči a kupní síla dávky tak významně poklesla: Příjemci dávky v IV. stupni si mohou dovolit zaplatit z příspěvku o 24 hodin služeb měsíčně méně, příjemci ve III. stupni ztratili 16 hodin služeb za měsíc. Náklady na pokrytí inflace a vysoké ceny za energie poskytovatelů služeb tak byly přeneseny výhradně na příjemce příspěvku na péči.

Snižování finanční dostupnosti služeb nutně vede k omezování potřebné péče a dalšímu zhoršování zdravotního stavu závislých osob, prohlubování jejich izolace a sociálního vyloučení, dalšímu přetěžování pečujících osob a finanční nedostupnosti nezávislého života v přirozeném prostředí a k nuceným odchodům do ústavů.

Snížení kupní síly příspěvku na péči je v rozporu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením garantující právo na nezávislý způsob života, ke které se Česká republika zavázala. V případech osob s vyšší potřebou péče snižování kupní síly dávky znemožňuje upřednostnit terénní a ambulantní formu služby před pobytovou, jak novela zákona o sociálních službách současně plánuje stanovit (§ 2), protože si terénní služby reálně nemohou dovolit.

Spuštěním valorizačního mechanismu bez odpovídajícího navýšení této dávky by se jeho kupní síla zmrazila o téměř pětinu níže v porovnání s loňským rokem.

Žádáme PnP zvýšit o 19 %, „narovnat“ jeho výši k ceně služeb a dále upravovat valorizačním mechanismem.

2. Nesystémové zvýšení pouze jednoho stupně příspěvku na péči bez zvážení účelu a efektivity vynaložených prostředků

Připomínka k § 11, odst. 2 písm. a) novely ZSS

Při změnách částek je třeba se zabývat účelností využívané dávky a efektivitou příspěvku pro výdaj státního rozpočtu.

V historii v roce 2011 byla částka v I. stupni PnP, kterou pobírá dlouhodobě okolo 95 tisíc příjemců, výrazně snížena (z 2000 na 800 Kč) proto, že se prokázalo, že slouží spíše jako kompenzace špatného zdravotního stavu a de facto není vynakládána na zajištění péče, tj. na nákup služeb či odměnu pečující osobě. Důvodová zpráva se tímto faktem nezabývá, přesto navrhuje zvýšení této částky o 127 %, na 2000 Kč.

Vítáme zvýšení I. stupně, ale odmítáme zvýšení pouze tohoto stupně PnP.

Výše II. stupně PnP, kterou pobírá okolo 110 tisíc osob se středně těžkou závislostí a která je v praxi mnohem účelněji využívána na péči, byla v celém období zvýšena jen jedinkrát v roce 2016 o zanedbatelnou částku (ze 4000 na 4400 Kč). Od roku 2006 byla částka tohoto stupně zvýšena pouze o 10 %, zatímco částka III. stupně byla zvýšena o 60 % a u IV. stupně o 75 %.

II. stupeň PnP by měl být novelou jednoznačně zvýšen, navrhujeme podobně jako III. stupeň zvýšení o 60 % od roku 2006.

Podstatná změna ve III. a IV. stupni PnP, která se týká přibližně 90 tisíc osob s těžkou závislostí a 50 tisíc osob s úplnou závislostí, platila v období 2019 až 2021 a preferovala péči lidí v domácím prostředí: III. st. byl zvýšen z 8 800 na 12 800 Kč a IV. st. z 13 200 Kč na 19 200, ale jen u těch osob, které nejsou v pobytové sociální službě.

Souhlasíme se současnými částkami ve III. a IV. stupni s podmínkou budoucího komplexního řešení PnP, které zohlední zajištění individualizované podpory lidem s nejvyšší potřebou péče v domácím prostředí.

3. Nevýhodné zaokrouhlování valorizace úhrad v sociálních službách vedoucí k trvalému snižování kupní síly příspěvku na péči s každou valorizací

Připomínka k novému § 76a novely ZSS

Navržený způsob valorizace úhrad v sociálních službách přinese nepoměr mezi růstem příspěvku na péči a růstem cen služeb, příspěvek na péči bude dlouhodobě postupně ztrácet svoji kupní sílu.

Díky navrženému matematickému zaokrouhlování valorizované částky úhrady za sociální služby a výše příspěvku na péči dojde ke zvětšování rozdílu mezi tím, jaký zdroj na péči budou lidé od státu dostávat, a tím, jaký objem péče budou moci od sociálních služeb nakoupit. V případě zaokrouhlování valorizované úhrady, tedy finanční částky za hodinu péče, na celé pětikoruny nahoru, bude výdaj na péči zvýšen víc, než kolik osoba získá valorizací příspěvku na péči, který bude zaokrouhlen na celé desetikoruny nahoru.

Příklad:

Valorizace úhrady 155 Kč za hodinu služby při valorizaci o 0,1 %, 1 % a 5 %

- **0,1% navýšení** = o 0,155 Kč, tj. na 155,155 Kč a zaokrouhlení na 160 Kč, tj. ve skutečnosti zdražení o 3,2 %, a ne o 0,1 %.
- **1% navýšení** = o 1,55 Kč, tj. na 156,55 Kč a zaokrouhlení na 160 Kč, tj. ve skutečnosti zdražení o 3,2 %, a ne o 1 %
- **5% navýšení** = o 7,75 Kč, tj. na 162,75 Kč a zaokrouhlení na 165, tj. ve skutečnosti zdražení o 6,5 %, a ne o 5 %

Téměř každá valorizace tento nepoměr přinese, nepoměr se bude každou další valorizací prohlubovat a příspěvek na péči bude stále ztrácet svojí kupní sílu.

Žádáme při valorizaci úhrad zaokrouhlovat z celé pětikoruny nahoru na celé koruny dolů, popř. aritmeticky (do 0,5 na koruny dolů; od 0,5 včetně na koruny nahoru).

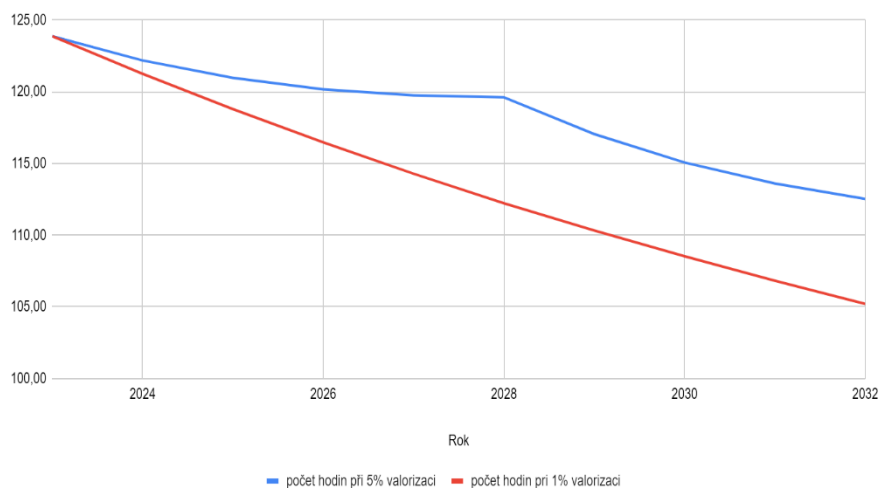
Požadovaný stav pro zaokrouhlování: při 5% navýšení:

- na koruny dolů = 162 Kč
- aritmeticky = 163 Kč.

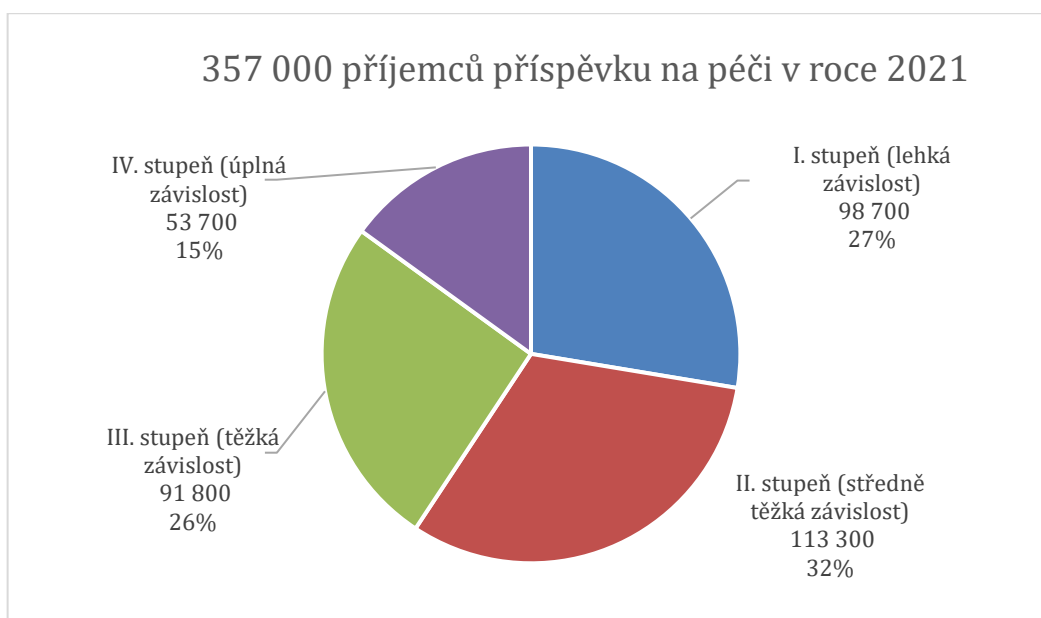
Příklad: valorizace úhrad a PnP v čase

snižování počtu hodin péče sociálních služeb v průběhu 10 let, které si bude moci osoba koupit z příspěvku na péči IV. stupně při navrženém zaokrouhlování valorizace o 1 % a 5 %.

Počet hodin asistence při pobírání IV. stupně PnP

Data k příjemcům na péči v roce 2021

Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2021. Kapitola 14.4 Vývoj výdajů a počtu příspěvků na péči. Praha: MPSV, 2022.

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI A JEHO KUPNÍ SÍLA V ČESKÉ REPUBLICE 2007 - 2023

Rok		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Výše příspěvku na péči (18+)	1. stupeň	2 000	2 000	2 000	2 000	800	800	800	800	800	880	880	880	880	880	880	880	880
	2. stupeň	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400
	3. stupeň	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 800	8 800	8 800	12 800 /8 800*	12 800 /8 800*	12 800 /8 800*	12 800	12 800
	4. stupeň	11 000	11 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	13 200	13 200	13 200	19 200 /13 200*	19 200 /13 200*	19 200 /13 200*	19 200
Maximální úhrada péče za hodinu služby osobní asistence/pečovatelské služby v Kč		85	100	100	100	100	120	120	130	130	130	130	130	130	130	130	135	155 (do 80 hod) 135 (nad 80 hod)
Kupní síla příspěvku na péči - hodiny terénních služeb za měsíc**	1. stupeň	24	20	20	20	8	7	7	6	6	7	7	7	7	7	7	7	6
	2. stupeň	47	40	40	40	40	33	33	31	31	34	34	34	34	34	34	33	28
	3. stupeň	94	80	80	80	80	67	67	62	62	68	68	68	98	98	98	95	83
	4. stupeň	129	110	120	120	120	100	100	92	92	102	102	102	148	148	148	142	124
Kupní síla příspěvku na péči - hodiny terénních služeb za den**	1. stupeň	47 min	40 min	40 min	40 min	16 min	13 min	13 min	12 min	12 min	14 min	14 min	14 min	14 min	14 min	14 min	13 min	11 min
	2. stupeň	1 hod 34 min	1 hod 20 min	1 hod 20 min	1 hod 20 min	1 hod 20 min	1 hod 7 min	1 hod 7 min	1 hod 2 min	1 hod 2 min	1 hod 8 min	1 hod 8 min	1 hod 8 min	1 hod 8 min	1 hod 8 min	1 hod 8 min	1 hod 5 min	58 min
	3. stupeň	3 hod 8 min	2 hod 40 min	2 hod 40 min	2 hod 40 min	2 hod 40 min	2 hod 13 min	2 hod 13 min	2 hod 3 min	2 hod 3 min	2 hod 15 min	2 hod 15 min	2 hod 15 min	3 hod 17 min	3 hod 17 min	3 hod 17 min	3 hod 10 min	2 hod 45 min
	4. stupeň	4 hod 19 min	3 hod 40 min	4 hod	4 hod	4 hod	3 hod 20 min	3 hod 20 min	3 hod 5 min	3 hod 5 min	3 hod 23 min	3 hod 23 min	3 hod 23 min	4 hod 55 min	4 hod 55 min	4 hod 55 min	4 hod 44 min	4 hod 8 min

Výše PnP: úpravy znění zákona 108/2006 Sb., §11 (www.zakonyprolidi.cz)

Výše hodinové sazby za služby: úpravy znění vyhlášky 505/2006 Sb., §5 a 6 (www.zakonyprolidi.cz)

Zdroj: Zákony pro lidi 2023, vlastní zpracování

*Částka za lomítkem se vyplácela při využívání pobytových sociálních služeb.

** Pro výpočet kupní síly příspěvku na péči v roce 2023 byla použita sazba 155 Kč/hod., uplatnění snížené sazby vázané na nákup min. 80 hod. služeb měsíčně je spojeno s omezujícími podmínkami (čerpat jen jeden druh služby) a není zřejmé, kolik lidí na sníženou sazbu v praxi reálně dosáhne.